

การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

A Synthesis of Graduate Research in Curriculum and Instruction: Thai Language Program, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

อภिरักษ์ อนุะมาน¹ วรรณ บัวเกิด² ธนรัชต์ ศิริสวัสดิ์³ สุวรรณิ ยะหะกร⁴

Apirak Anaman¹ Wanna Buakerd² Thanarat Sirisawadi³ Suwannee Yahakorn⁴

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²⁻³รองศาสตราจารย์ประจำสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2) สังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย และ 3) ศึกษาแนวโน้มของงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย ประกอบด้วย วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ ระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีการศึกษา 2538 ถึงปีการศึกษา 2556 จำนวน 157 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้แบบสังเคราะห์งานวิจัย 1 ฉบับ และแนวการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) คุณลักษณะของงานวิจัย งานวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ วิทยานิพนธ์ 78 เรื่อง และการศึกษาค้นคว้าอิสระ 79 เรื่อง งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง สมมติฐานการวิจัยเป็นแบบมีทิศทาง การออกแบบงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นแบบ one - group pretest-posttest design จำนวนตัวแปรตามส่วนใหญ่มี 2 ตัวแปร เครื่องมือการวิจัยส่วนใหญ่เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงโดยใช้วิธี KR-20 ความตรงของแบบทดสอบที่ใช้มากที่สุด คือ การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา วัดดูประสงค์การวิจัยส่วนใหญ่เป็นการเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการทดลอง สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงทดลองมากที่สุดเป็นแบบ t-test dependent 2) งานวิจัยในกลุ่มวิทยานิพนธ์ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้มากที่สุด รองลงมาคือด้านการสอน ส่วนการศึกษาค้นคว้าอิสระส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้มากที่สุดเช่นกัน 3) แนวโน้มงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย มีดังนี้ (1) ด้านตัวแปรต้น ควรศึกษาเทคนิควิธีการสอนใหม่ๆ หรือสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะและคุณลักษณะ (2) ด้านตัวแปรตาม ควรศึกษาทักษะที่ยังมีผู้ศึกษาน้อยและทักษะการคิด (3) ด้านวิธีวิธีการวิจัย ควรศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่าวิจัยเชิงปริมาณหรือใช้วิธีผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยทั้งสองแบบ

คำสำคัญ: การสังเคราะห์งานวิจัย บัณฑิตศึกษา หลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze the characteristics of graduate research in Curriculum and Instruction: Thai Language Program, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University (STOU); 2) to synthesize the findings of graduate research in Curriculum and Instruction: Thai Language Program; and 3) to study trends of graduate research in Curriculum and Instruction: Thai Language Program. The research population consisted of 157 thesis, and independent studies conducted during B.E. 2538 – B.E. 2556 by graduate students in Curriculum and Instruction: Thai Language Program, School of Educational Studies, STOU. The employed research instruments were a research characteristics synthesis form and a form containing guidelines for focus group discussion. Data were analyzed using the frequency, percentage, and content analysis. The research findings were as follows: 1) Regarding characteristics of graduate students' research in Curriculum and Instruction: Thai Language Program, it was found that there were 78 dissertations and thesis, and 79 independent studies. Most research studies were experimental research employing the one-group pretest-posttest design with directional hypothesis. As for the number of dependent variables, most studies had two dependent variables. Most studies used achievement tests as tools for data collection. Reliability coefficients of the tests were determined using the KR-20 formula; while validities of the tests were determined using the content validity index. The most prevalent objective of the studies was to compare the dependent variables. Statistical procedure employed for most experimental research was the dependent t-test. 2) Most research studies in the thesis group were on topics concerning media, innovations and learning sources, followed by topics on methods of teaching; while most of those in the independent study group were also on topics concerning media, innovations and learning sources. 3) As for the trend of graduate research in Curriculum and Instruction: Thai Language Program, the following recommendations are presented: (1) regarding the independent variables, there should be studies on new teaching methods and techniques, or the creation of instructional innovations to develop learner's skills and characteristics; (2) regarding the dependent variables, there should be studies on skills that were rarely or seldom studied in the past, especially the thinking skills; and (3) regarding the research methodology, there should be more qualitative research studies, or mixed-method studies involving both the quantitative And qualitative research methodologies.

Keywords: Synthesis of research, Graduate studies, Curriculum and instruction, Thai language program

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการวิจัยเป็นฐานเนื่องจากการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้เรียนจึงต้องทำงานวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระโดยกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและถือว่างานวิจัยดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสำเร็จการศึกษา เมื่อสถาบันการศึกษาเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษามาระยะหนึ่งจะมีงานวิจัยเป็นจำนวนมาก หากมีการสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าว จะทำให้พบองค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจ ตลอดจนได้แนวทางในการหาแนวทางที่จะทำวิจัย เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในอนาคต

แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 จัดการเรียนการสอนโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีวุฒิการศึกษาสูงขึ้น เป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะและความรู้ความสามารถในวิชาการและผลิตบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม รวมทั้งให้บริการทางวิชาการและเผยแพร่ความรู้ทางการศึกษาแก่ชุมชนและสังคม ซึ่งนับถึง พ.ศ. 2557 แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระของบัณฑิตที่จบหลักสูตรและตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ระหว่างปีการศึกษา 2538 ถึงปี การศึกษา 2556 จำนวน 157 เรื่อง ดังนั้น คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นคณาจารย์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย จึงสนใจที่จะสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย และดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัยในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์ด้านหลักสูตรและการสอน ในวิชาเอกภาษาไทย และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นปัญหาวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาที่ควรจะเป็นในอนาคต นอกจากนี้ผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อคณาจารย์ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย และผู้สนใจนำไปใช้เป็นแนวทางในการต่อยอดความรู้ด้านการวิจัย และเป็นสารสนเทศสำหรับการค้นคว้างานวิจัยรวมทั้งเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการจัดการศึกษา ได้นำองค์ความรู้นวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มของงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้ เป็นการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ของนักศึกษาที่จัดพิมพ์ระหว่างปีการศึกษา 2538 ถึง ปีการศึกษา 2556
2. การสังเคราะห์งานวิจัย ครอบคลุมในด้านข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย องค์ความรู้/นวัตกรรมของงานวิจัยรวมทั้งแนวโน้มการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่จัดพิมพ์ระหว่างปีการศึกษา 2538 ถึง 2556 ประกอบด้วยวิทยานิพนธ์ 78 เรื่อง และการศึกษาค้นคว้าอิสระ 79 เรื่อง จำนวนรวม 157 เรื่อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสังเคราะห์งานวิจัย 1 ฉบับ และแนวการสนทนากลุ่ม แบบสังเคราะห์งานวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อผู้วิจัย ชื่อเรื่อง ปีที่พิมพ์ ปีการศึกษา กลุ่มของงานวิจัย

ตอนที่ 2 รายละเอียดของงานวิจัย ได้แก่ เนื้อหาสาระ ประเด็นที่ศึกษา ประเทงานวิจัย รูปแบบการวิจัย กลุ่มที่ศึกษา วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 ผลการวิจัย

แบบสังเคราะห์งานวิจัย ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของรายการที่บันทึกกับประเด็นการวิจัย โดยอาจารย์ด้านหลักสูตรและการสอน 3 คน และตรวจสอบความชัดเจนของแบบสังเคราะห์งานวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย 2 คน นำแบบสังเคราะห์งานวิจัยไปใช้บันทึกข้อมูลงานวิจัยฉบับเดียวกันและได้ผลการบันทึกที่สอดคล้องกัน

แนวการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยประเด็นคำถาม แนวโน้มและทิศทางการทำวิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมรายชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าอิสระ แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทั้งหมด ที่จัดพิมพ์ระหว่างปีการศึกษา 2538 ถึง ปีการศึกษา 2556 จากสำนักบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของงานวิจัย และกรอกข้อมูลงานวิจัยลงในแบบสังเคราะห์งานวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของการกรอกข้อมูลจนได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

3. สรุปรูปข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์งานวิจัยเพื่อนำมาแจกแจงตามประเด็นเนื้อหา

4. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. จัดประชุมสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน ประกอบด้วยอาจารย์และผู้บริหารหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิต เพื่อเสนอแนวโน้มของงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย โดยสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์สาระของวิทยานิพนธ์ และการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาและค้นคว้าอิสระ ที่จัดพิมพ์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2538 – 2556 มีจำนวน 157 เรื่อง แบ่งเป็นวิทยานิพนธ์ 78 เรื่องการค้นคว้าอิสระ 79 เรื่อง

1.2 ประเภทของงานวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง คิดเป็นร้อยละ 56.2 โดยแบ่งเป็นวิทยานิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 53.9 และการศึกษาค้นคว้าอิสระ คิดเป็นร้อยละ 2.3

1.3 สมมติฐานการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยสมมติฐานแบบมีทิศทาง คิดเป็นร้อยละ 51.6 ในส่วนของวิทยานิพนธ์ตั้งสมมติฐานการวิจัยแบบมีทิศทาง คิดเป็นร้อยละ 49.4 และค้นคว้าอิสระแบบมีทิศทาง คิดเป็นร้อยละ 2.2 จำนวนสมมติฐานการวิจัย ส่วนใหญ่มีสมมติฐานการวิจัย 2 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 24.7 วิทยานิพนธ์มีสมมติฐานการวิจัย 2 ข้อ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.6

1.4 การออกแบบการวิจัยส่วนใหญ่ เป็น one group pretest-posttest design คิดเป็นร้อยละ 29.2 โดยในกลุ่มวิทยานิพนธ์ใช้รูปแบบนี้ คิดเป็นร้อยละ 29.2 จำนวนตัวแปรตาม ส่วนใหญ่มี 1 ตัวแปร คิดเป็นร้อยละ 23.6 ประเภทเครื่องมือการวิจัยส่วนใหญ่ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คิดเป็นร้อยละ 50.6

1.5 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยใช้วิธีการ คือ KR-20 มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 27 ความตรงของเครื่องมือการวิจัยตรวจสอบโดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหามากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 48.3

1.6 วัตถุประสงค์การวิจัย ส่วนใหญ่ใช้คำว่าเพื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.2 ส่วนวัตถุประสงค์การวิจัยที่ใช้คำว่าเพื่อพัฒนา คิดเป็นร้อยละ 46.1 และวัตถุประสงค์การวิจัยที่ใช้คำว่าเพื่อศึกษา คิดเป็นร้อยละ 28.1

1.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งการใช้สถิติพรรณนามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.4 และสถิติอ้างอิงในกรณีที่ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ one group pretest-posttest design จะใช้ t-test dependent มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.1

2. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย

2.1 ข้อค้นพบจากวิทยานิพนธ์

2.1.1. ด้านการสอน มีงานวิจัย 30 เรื่อง การสอนที่ทำวิจัยมากที่สุดเป็นการสอน โดยใช้แผนที่ความคิด คิดเป็นร้อยละ 26.7 รองลงมาเป็นการเรียนแบบ 4 MAT และพุทธวิธี คิดเป็นร้อยละ 13.3 และการเรียนแบบร่วมมือและการสอนแบบโครงงาน คิดเป็นร้อยละ 6.7

2.1.2. ด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ มีงานวิจัย 33 เรื่อง ด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่ทำวิจัยมากที่สุดเป็นการสอนโดยใช้สื่อพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 39.4 รองลงมาเป็นการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน และการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 15.2 และ 12.1 ตามลำดับ

2.1.3. ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีงานวิจัย 3 เรื่อง แบ่งเป็น การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น 1 เรื่องและหลักสูตรรายวิชา 2 เรื่อง

2.1.4. ตัวแปรตามที่ศึกษา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ด้านความรู้และความคิด ด้านทักษะ และด้านเจตคติ พบว่าด้านทักษะมีการศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.4 รองลงมาได้แก่ ด้านความรู้และความคิด และด้านเจตคติ คิดเป็นร้อยละ 25.8

2.2 ข้อค้นพบจากการศึกษาค้นคว้าอิสระ

2.2.1. ด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ มีงานวิจัย 78 เรื่อง ด้านที่ทำวิจัยมากที่สุดเป็นหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 78.2 ของกลุ่มสื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ รองลงมาเป็น การสร้างแบบฝึกทักษะ คิดเป็นร้อยละ 6.4

2.2.2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีงานวิจัย 1 เรื่อง เป็น การพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

3. แนวโน้มของงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอนวิชาเอกภาษาไทย

การวิเคราะห์แนวโน้มงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอนวิชาเอกภาษาไทย จากการสนทนากลุ่มเพื่อสรุปแนวโน้มของงานวิจัยที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอนวิชาเอกภาษาไทย สรุปได้ 3 ประการ คือ

3.1 ประเด็นทางหลักสูตรและการสอน

ประเด็นทางหลักสูตรและการสอนที่นักศึกษาควรทำการศึกษาในอนาคต แบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ ด้านการสอน ด้านหลักสูตร ด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ วัดและประเมินผล และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน แต่ละประเด็น มีแนวโน้มของการศึกษา ดังนี้

3.1.1 ด้านการสอน

การวิจัยควรเน้นการศึกษาวิจัยวิธีการสอนหรือรูปแบบการสอนที่มีลักษณะ ดังนี้

- 1) วิธีการสอนที่สอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาเอกภาษาไทย หรือตามกลุ่มสาระ
- 2) วิธีการสอนที่ร่วมสมัย ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ และบริบททางสังคม และวัฒนธรรม เช่น การสอนแบบสร้างองค์ความรู้ การสอนแบบอิงวิจัย การสอนแบบอิงการทำงาน การสอนที่เน้นการฝึกทักษะ เป็นต้น
- 3) วิธีการสอนที่พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 4) วิธีการสอนที่บูรณาการเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 5) วิธีสอนหรือรูปแบบการสอนใหม่ๆที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายขึ้น เช่น การสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่ 2 และการสอนภาษาไทยในโรงเรียนทางเลือก เป็นต้น
- 6) วิธีสอนหรือรูปแบบการสอนที่บูรณาการพัฒนาทักษะการคิดในระดับชั้นตามศักยภาพและพัฒนาการของผู้เรียน

3.1.2. ด้านหลักสูตร

ควรเน้นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อการใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ

3.1.3. ด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสื่อและนวัตกรรมใหม่ๆ ในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะทางภาษาที่กำหนดในศตวรรษที่ 21 สื่อ นวัตกรรมที่น่าจะมีการศึกษามากขึ้นในอนาคต เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้สังคมออนไลน์ ในการจัดการเรียนการสอน การวิจัยที่เน้นการใช้สื่อที่สอดคล้องกับบริบท สอดคล้องกับการดำรงชีวิตของผู้เรียน เช่น สื่อที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และสื่อที่มีอยู่แล้วในชุมชน ในสังคม เช่น แหล่งเรียนรู้ วิทยุชุมชน รายการสารคดี สิ่งพิมพ์ โฆษณา ตลอดจนข่าวสารเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง โดยนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้

3.1.4. ด้านวัดและประเมินผล

ควรใช้แนวคิดของการประเมินตามสภาพจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะทางภาษาและพัฒนา/ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน

3.1.5 ด้านอื่นๆ

- 1) ควรศึกษาแบบการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
- 2) ควรศึกษาทักษะที่ยังมีการศึกษาน้อย ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการดูและทักษะการพูด
- 3) ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาบรรยากาศในการเรียนรู้ ตลอดจนศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถ หรือสมรรถนะทางภาษาที่ต้องการส่งเสริม หรือคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้เรียน
- 4) ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสร้างความสัมพันธ์ และผลที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชนที่มีต่อการพัฒนาการทางภาษาของผู้เรียน
- 5) ควรมีการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาผลการจัดการศึกษาในระดับประเทศที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เช่น การวัดความรู้จากการสอบ PISA และ O-NET
- 6) ควรมีการทำวิจัยเป็นทีมระหว่างอาจารย์และนักศึกษา

3.2 การพัฒนาผู้เรียน

การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ ซึ่งในปัจจุบันมีการวิจัยเพื่อพัฒนาใน 3 ด้าน แต่ในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเน้นการศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านความรู้ ควรศึกษาด้านความรู้ที่เป็นจุดเน้นสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนามโนคติ มโนคติที่คลาดเคลื่อน และมโนคติที่ยาก เป็นต้น

3.2.2 ด้านทักษะ ควรศึกษาทักษะที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แล้วควรศึกษาทักษะทางภาษาที่มีผลต่อการดำรงชีวิตในอนาคต เช่น ทักษะชีวิต ทักษะการคิด กระบวนการคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

3.2.3 ด้านเจตคติ ควรศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษา การศึกษาคุณลักษณะอื่น เช่น เชาวน์ปัญญาทางภาษา จริยธรรมทางภาษา และบริบททางสังคมที่สำคัญและจำเป็นในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นต้น

3.3. วิจัยวิธีทางการวิจัย

วิจัยวิธีทางการวิจัยในแขนงหลักสูตรและการสอนภาษาไทยมีแนวโน้ม ว่าควรส่งเสริมให้มีการออกแบบระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลาย ดังนี้

3.3.1 งานวิจัยสำรวจทั้งการสำรวจเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อเป็นฐานความรู้ สำหรับงานวิจัยประเภทอื่นๆ หรือวิจัยต่อยอด

3.3.2 การวิจัยเชิงลึกทั้งด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่สอดคล้องกับบริบทและแนวโน้มทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.3.3 การวิจัยที่ใช้สถิติวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยทางภาษา

3.3.4 การวิจัยเชิงสังเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

3.3.5 การวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mix method) รวมทั้ง การวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง ข้อมูลเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ

3.3.6 การวิจัยเพื่อรายงานผลแนวโน้มการพัฒนาทักษะทางภาษาของนักเรียน โดยศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ

3.3.7 การทำวิจัยในชั้นเรียนควรทำตามบริบทของชุมชน ท้องถิ่น และโรงเรียนที่นักศึกษาทำงานอยู่ ทั้งในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research & Development research) การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed method) การวิจัยเชิงพหุการณณ์ รวมถึงควรส่งเสริมให้มีการออกแบบระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลาย และการใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนขึ้น

อภิปรายผล

1. ด้านคุณลักษณะของการวิจัย พบว่า นักศึกษาทำวิจัยโดยออกแบบการวิจัยส่วนใหญ่ เป็นวิจัยเชิงทดลองมากที่สุด สอดคล้องกับทวิตศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2559, น.46) ที่พบว่างานวิจัยของนักศึกษาวิชาเอก

วิทยาศาสตร์ แขนงหลักสูตรและการสอนส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงทดลองเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่าเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ one group pretest-posttest design มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.2 ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ส่วนใหญ่ทำงานในโรงเรียนขนาดเล็กและกระจายกันทำงานตามภูมิภาคต่างๆ นักศึกษาศึกษาในระบบทางไกลที่ต้องทำงานควบคู่กับการศึกษา ดังนั้นงานวิจัยที่ทำจึงมักเป็นลักษณะของการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนที่ตนเองพบในการทำงาน

นอกจากนั้นการที่นักศึกษาออกแบบงานวิจัยลักษณะนี้ ยังสืบเนื่องมาจากนโยบายของแขนงวิชาหลักสูตรและการสอนที่ต้องการให้นักศึกษาที่เรียนแผน ก ทำงานวิจัยประเภททดลอง ทำให้งานวิจัยของนักศึกษาแขนงดังกล่าวเป็นงานวิจัยประเภททดลอง

2. ด้านผลสังเคราะห์งานวิจัย มีดังนี้

2.1 ด้านวิทยานิพนธ์ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1.1. ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาเลือกทำวิจัยด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้มากที่สุด โดยเฉพาะการสอนโดยใช้สื่อพื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 39.4 ทั้งนี้เนื่องจากสื่อพื้นบ้าน เป็นสื่อที่เหมาะสมจะนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางภาษาดังที่สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2537) กล่าวไว้ว่า “นิทานพื้นเมือง เป็นสื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ในบางท้องที่จะบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่บางท้องที่ไม่ได้บันทึกไว้ นิทานพื้นเมืองเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมา นักเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นจึงมักได้ยินและได้ฟังมาก่อน จึงเป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับนักเรียนเป็นสื่อที่สร้างความสนใจผู้คนทุกวัย นอกจากจะใช้พัฒนาการอ่านได้แล้วยังสามารถใช้พัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมได้เป็นอย่างดีอีกด้วย”

สื่อดังกล่าวเป็นสื่อที่เหมาะสมกับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชส่วนใหญ่จะทำงานในจังหวัดต่างๆ ซึ่งแต่ละจังหวัดจะมีสื่อพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นักศึกษาจึงเลือกสื่อใกล้ตัวและสะดวกที่จะนำมาใช้ในการทำวิจัย นอกจากนี้สื่อที่นักศึกษาเลือกทำวิจัยอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซึ่งเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากในช่วงเวลาดังกล่าว

2.1.2. ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรตามที่มีการศึกษามากที่สุด คือ ตัวแปรด้านทักษะ คิดเป็นร้อยละ 48.4 ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับหัวใจของการเรียนการสอนภาษาไทยที่เน้นเรื่องทักษะเป็นสำคัญ โดยเฉพาะทักษะในการสื่อสาร ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กล่าวถึงการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยว่ามุ่งเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการสอนภาษาในฐานะเครื่องมือของการเรียนรู้ ผู้เรียนจะต้องมีทักษะการใช้ภาษาได้ถูกต้อง

2.1.3. ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางภาษาที่นักศึกษาศึกษามากที่สุด คือ ทักษะการอ่าน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ข้อค้นพบที่กล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธา รัตนศักดิ์ (2543) ที่สังเคราะห์งานวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่านักศึกษาศึกษาเรื่องการอ่านมากที่สุด 11 เรื่อง จาก 18 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 61 ทั้งนี้เนื่องจากการอ่านเป็นปัญหาที่สำคัญระดับชาติ ในการทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษาจึงเลือกศึกษาปัญหาที่สำคัญก่อนเนื่องจากต้องการใช้ข้อค้นพบจากงานวิจัยแก้ปัญหาดังกล่าว

2.2. ด้านการศึกษาค้นคว้าอิสระ มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่ศึกษาแผน ข ทำงานการศึกษาค้นคว้าอิสระโดยวิจัยด้านสื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้มากที่สุด คือหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมอ่านคิดเป็นร้อยละ 78.2 ทั้งนี้เนื่องจากการในการทำงานการศึกษาค้นคว้าอิสระของแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน ได้กำหนดให้นักศึกษาเลือกทำงานจากงาน 4 ประเภท ได้แก่ งานวิจัย งานเอกสารวิชาการ งานสังเคราะห์งานวิจัย และนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งปรากฏว่านักศึกษาเลือกทำงานเอกสารวิชาการ โดยเลือกสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมอ่านมากที่สุดโดยเนื้อหาของหนังสือเป็นเรื่องในท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ เนื่องจากนักศึกษาทำงานหรือภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นดังกล่าว ทำให้รวบรวมข้อมูลได้สะดวกเพราะแหล่งข้อมูลอยู่ใกล้ตัวประกอบกับหลักสูตรการศึกษาของไทยตั้งแต่พ.ศ.2533 เป็นต้นมา จนถึงหลักสูตรปัจจุบันให้ความสำคัญกับท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการสอนด้วยตนเองในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะในรูปแบบหนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสือส่งเสริมอ่าน นอกจากนั้นในการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มีการกำหนดงานให้นักศึกษานำเรื่องในท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมและการใช้เรื่องในท้องถิ่น โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จึงน่าจะเป็นเหตุทำให้นักศึกษาได้เห็นแนวทางในการนำเรื่องดังกล่าวมาพัฒนาเป็นงานค้นคว้าอิสระ

ข้อค้นพบที่น่าสนใจเกิดในการสังเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ พบว่า งานวิจัยของนักศึกษาทั้งงานวิทยานิพนธ์และค้นคว้าอิสระต่างนำสื่อที่เป็นสื่อพื้นบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย เนื่องจากสอดคล้องกับสภาพการทำงานและภูมิลำเนาของนักศึกษา ถือได้ว่าเป็นลักษณะเด่นทางการวิจัยของนักศึกษาวชาเอกภาษาไทย แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน ของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย ได้มีการพัฒนานวัตกรรม และสื่อทางการสอนภาษาไทยจำนวนมาก ทั้งเครื่องมือวัดมีคุณภาพ จึงควรมีการนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 ผลจากการสนทนากลุ่มทำให้ได้แนวทางในการทำวิจัยด้านภาษาไทยในหลายแง่มุม และหลายประเด็น จึงควรมานำวิเคราะห์และเสนอเป็นแนวทางในการทำวิจัยในอนาคตต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอกภาษาไทย ควรศึกษาเจาะลึกในบางเรื่อง เช่น ศึกษาเฉพาะวิธีการสอนภาษาไทยที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด

2.2 การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาในครั้งนี้มุ่งสังเคราะห์เฉพาะงานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ดังนั้นในโอกาสต่อไปควรสังเคราะห์งานวิจัยทางภาษาไทยในสถาบันอื่นๆ ด้วย

2.3 ควรศึกษาแนวโน้มของงานวิจัยด้านภาษาไทยจากกระบวนการวิจัยในรูปแบบอื่น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ระดับประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จันทร์ คุปตะวาทีนและคณะ. (2557). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมด้านการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 7 (1), 65-77.
- จันทร์เพ็ญ เชื้อพานิช. (2537). *การวิเคราะห์และสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษากรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2559). การสังเคราะห์งานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอก ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปราณี พิพัฒน์สถิตกุล. (2556). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านนวัตกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทยของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การวิเคราะห์ห่อภิมาณ. *สาระสังเขปออนไลน์ สืบค้นวันที่ 17 เมษายน 2561* http://ir.swu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/4362/Pranee_P.pdf?sequence=1
- สุทธา รัตนศักดิ์. (2544). *การสังเคราะห์งานวิจัยสาขาวิชาการศึกษาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2536- 2543 หลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2537). หน่วยที่ 13 วิธีสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการ พัฒนาทักษะทางภาษา หน่วยที่ 11-15*. (น.123-208). นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.